

Guide til anvendelse af dialogkort

Guide til anvendelse af dialogkort

1. udgave

Udgivet: April 2024

Udgivelse: Social- og Boligstyrelsen

Indhold udarbejdet af Social- og Boligstyrelsen

Design og layout: 4PLUS4

Download eller se publikationen på www.sbst.dk

Der kan frit citeres fra publikationen med angivelse af kilde.

GUIDE TIL ANVENDELSE AF DIALOGKORT

Denne guide giver jer som børne- og ungerådgivere, der arbejder med sagsbehandlingen for børn og unge anbragt uden for hjemmet, en indføring i brugen af dialogkort.

Guiden og de tilhørende dialogkort kan I anvende som inspiration, når I skal lave aftaler mellem børn, unge, forældre og anbringelsessted samt andre relevante parter, der arbejder sammen om beslutninger i barnets og den unges hverdagsliv. Inden dialogkortene anvendes, anbefales det, at I orienterer jer i Introduktion til dialogkort, hvor blandt andet formål samt relevante juridiske rammer for aftaler i hverdagslivet præsenteres.

Der er udarbejdet i alt fem forskellige dialogkort, som er opdelt efter aldersgrupper:

- 0-2 år: Spæd- og småbørn
- 3-6 år: Førskole
- 7-10 år: Skole
- 11-15 år: Teenager
- 16-18 år: Unge

Udvælgelsen af, hvilke dialogkort til hvilken aldersgruppe der tages i brug under samtalen, må foretages ud fra barnets og den unges kognitive og følelsesmæssige udviklingsniveau, og ikke kun alder.

Dialogkortene er primært til brug ved begyndelsen af en anbringelse, men kan også anvendes i andre samtaler under anbringelsen, hvor der laves aftaler mellem barn, ung, forældre og anbringelsessted om forhold af betydning for barnets og den unges hverdagsliv, herunder også i situationer, hvor barnet og den unge skal skifte anbringelsessted. Da forholdene i barnets og den unges hverdag kan ændre sig, i takt med at barnet og den unge udvikler sig og får nye arenaer i hverdagslivet, kan dialogkortene med fordel tages i brug løbende.

Guiden præsenterer først en række centrale opmærksomhedspunkter i tilgangen til dialogen mellem parterne. Herefter kommer en gennemgang af den konkrete brug af dialogkortene.

Tilgang i dialogen – inddragelse af børn og forældre

Intentionerne og bestemmelserne i barnets lov kalder på en faglig praksis i myndighedsarbejdet, hvor I som rådgivere i samtaler og anden dialog med børn, unge og forældre skal have et særligt fokus på inddragelse og samarbejde. I indgår i et samarbejde med anbringelsessted og forældre, der skal virke for barnets og den unges skyld, så barnet og den unge kan få et godt hverdagsliv. Forældre, anbringelsessted og andre relevante parter skal igennem samarbejdet hjælpes til at imødekomme barnets og den unges behov og ønsker for hverdagslivet.

Eksempel:

Eva er anbragt på en døgninstitution. Hun trænger til at blive klippet og vil gerne have sin mor med til frisør. Mor har ikke overskud til at tage bussen og følge sin datter til frisør. Døgninstitutionen henter mor, så hun mødes med Eva hos frisøren, og sørger for, at mor kommer hjem igen.

For at få et samarbejde mellem barnet, den unge, forældre, anbringelsessted og andre relevante parter omkring barnet og den unge til at lykkes, som eksemplet beskriver, er det vigtigt, at I er opmærksomme på følgende:

- Det er vigtigt, at de aftaler, der indgås, tager højde for, at barnet og den unge har ret til at værne om sit privatliv. Der kan være emner, som barnet og den unge ikke ønsker at drøfte i samtalen, men et andet sted under andre forhold.

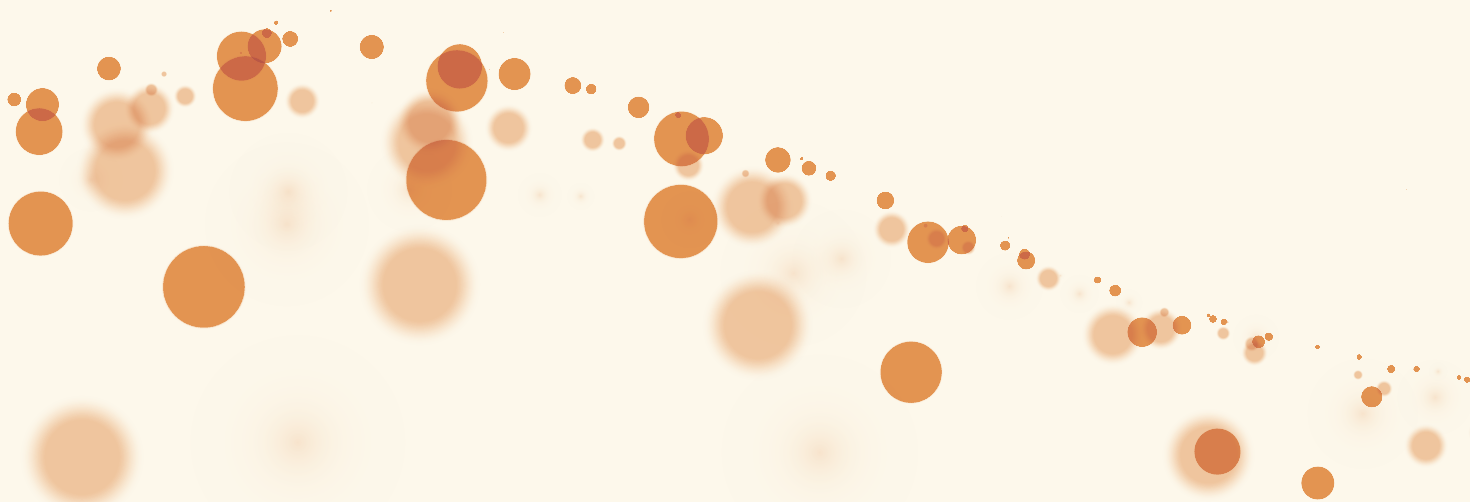
- I bør inddrage viden om forældrenes ressourcer, som er væsentlig i forhold til de konkrete beslutninger og aftaler, der skal laves om barnets og den unges hverdagsliv.
- Forældres ønsker, muligheder og behov for at deltage i barnets og den unges hverdagsliv kan ændre sig over tid, og det vil derfor være nødvendigt at tilpasse beslutninger og aftaler løbende.
- Mange børn, unge og forældre kan være følelsesmæssigt berørte under samtalen. Vær opmærksom på at afholde samtalen under hensyntagen til dette, så barnet, den unge og forældre oplever en dialog, der tager hensyn til de eventuelt vanskelige relationer, der kan være mellem barn, ung, forældre og anbringelsessted.

Gode råd til at arbejde med en inddragende og samarbejdende tilgang på møderne.

I *Anbefalinger om børneinddragelse i sagsbehandlingen*¹ kan I finde inspiration til at arbejde med den inddragende og samarbejdende tilgang.

1 <https://social.dk/tvaergaende/anbefalinger/anbefalinger-om-boerneinddragelse-i-sagsbehandlingen>.

BRUG AF DIALOGKORTENE

I det følgende vil du blive guidet gennem brugen af dialogkortene. Afsnittet er opdelt i tre dele. Første del er din forberedelse til selve samtalen med barn, ung, forældre og anbringelsessted. Næste del omhandler brugen af dialogkortene under samtalen, og sidste del drejer sig om opfølgning efter samtalen.

Dialogkortene består af en række billeder, hvor der er angivet forslag til emner i barnets og den unges hverdagsliv, som kan være vigtige at komme omkring. Det kan være emner som lommepenge, tøj, sociale medier, telefon, venner, fritidsliv, højtider m.v. Til hvert billede er der formuleret tekst og spørgsmål, som du kan bruge under samtalen. Kortene kan medbringes til samtaler og møder med barnet og den unge og bruges som udgangspunkt for dialogen. I kan med fordel printe dialogkortene og eventuelt laminere dem, så de kan bruges igen i andre samtaler.

Forberedelse til samtalen

Som forberedelse til samtalen, der handler om hverdagslivets beslutninger, er det inden samtalen vigtigt at få undersøgt og afklaret følgende:

- Tal eventuelt før samtalen med barnet og den unge om, hvordan de har det med at være med i samtalen og fortæl om, hvad de ønsker, at forældrene eller andre voksne i barnets og den unges liv skal bidrage med i hverdagen.
- Tal med barnet og den unge om, hvorvidt de har særlige ønsker, de gerne vil lave aftaler om, så det sikres, at der bliver talt om dem på mødet med forældrene.
- Tal med barnet og den unge om, hvorvidt der er særlige forhold omkring fx søskende eller andre personer i deres familie eller netværk, som de gerne vil inddrage i samtalen.
- Vurdér, hvilket af de aldersopdelte dialogkort, der bedst dækker barnets eller den unges udviklingsniveau, så det sikres, at barnet eller den unge oplever sig inddraget.
- Hvis barnet eller den unge har en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, der gør, at barnet eller den unge ikke kan verbalisere eller inddrages direkte i samtalen, skal det overvejes, hvilke særlige redskaber eller tiltag der kan understøtte barnets eller den unges inddragelse i samtalen. (Se inspiration til dette i tekstboks).
- Hvis samtalen drejer sig om spæd- eller småbørn, er der særlige forhold, der gør sig gældende i forhold til at arbejde med barnets tilknytning til både forældre og anbringelsessted. (Se inspiration til dette i tekstboks).
- Undersøg eller genbesøg oplysninger om forældrenes ressourcer, så den viden kan understøtte, at forældrene får hjælp til at imødekomme barnets og den unges ønsker. Undersøg også, om der er andre i barnets og den unges netværk, som kan spille en rolle i forhold til efterfølgende at understøtte de aftaler, der laves på mødet.

Inspiration til inddragelse af børn og unge med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse

For at sikre inddragelse af børn og unge med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse kan dialogkortene suppleres med redskaber, der gør det muligt for barnet og den unge at kommunikere deres behov og ønsker i forhold til aftaler om deres hverdagsliv. Det kan også være, at de nære voksne omkring barnet og den unge inddrages i dialogen, så de kan understøtte, at barnet og den unge kan udtrykke deres synspunkter og behov. Det kan fx gøres, ved at den voksne forsøger at sætte sig i barnets og den unges sted og forstå, hvordan bestemte situationer eller livsvilkår opleves af barnet eller den unge. Barnets og den unges funktionsnedsættelse eller anden form for særlige behov er afgørende for, hvilket redskab der er relevant at anvende. Ved at gøre brug af flere forskellige kommunikationsformer skabes der et grundlag for, at barnet og den unge kan komme til orde på den måde, der passer barnet og den unge bedst. Er der mulighed for det, kan et besøg dér, hvor barnet eller den unge bor, inden samtalen også understøtte inddragelsen, da du herved får et indtryk af barnets eller den unges værelse og omgivelser.

Konkrete redskaber, der understøtter børn og unge med funktionsnedsættelser:

- Visuelle redskaber: billeder, film
- Meget konkret kommunikation, fx brug af piktogrammer.

Du kan finde mere inspiration til at inddrage børn og unge med funktionsnedsættelser her:

- Inspirationsmateriale til børn og unge med autisme og ADHD: <https://sbst.dk/handicap/autisme/temaer/inddragelse>.
- Vidensafdækning: <https://sbst.dk/udgivelser/2023/metoder-til-at-inddrage-boern-med-autisme-og-adhd-i-myndighedssagsbehandling>.
- Videnstema og podcast: <https://sbst.dk/udgivelser/2023/videnstema-inddragelse-af-boern-og-unge-med-handicap-i-egen-sag>.

Inspiration til inddragelse af spæd- og småbørn, 0-2 år.

Når meget små børn og spædbørn er anbragt uden for hjemmet, er det væsentligt at understøtte opbygning af en tryk tilknytning mellem barnet og dets forældre samt mellem barnet og anbringelsesstedet.

Forældrenes tilknytning til barnet skal hele tiden prioriteres, selvom anbringelsesstedet vil være den primære kontekst for barnets hverdagsliv. Selvom spædbarnet er anbragt, så er barnet forældrenes barn. Derfor er det væsentligt, at du som rådgiver afstemmer med pædagogisk personale eller plejeforældre, at de spiller en vigtig rolle i barnets hverdag i forhold til at samarbejde med forældrene, og hvordan forældrene fortsat kan være forældre under anbringelsen og deltage aktivt i barnets liv – også imellem samvær med barnet.

Eksempler på, hvordan anbringelsesstedet kan understøtte, at forældrene hyppigt inddrages i barnets hverdag mellem samvær med barnet:

- Barnets kontaktpædagog eller plejeforældre kan understøtte samarbejde og inddragelse af barnets forældre ved at sørge for, at forældrene løbende får information om barnets hverdagsliv – fx om barnets første smil, hvordan barnet spiser, sover, leger m.v.
- Der kan anvendes forskellige kommunikationsformer, som understøtter løbende og hyppig kommunikation i hverdagen, fx sms'er eller billeder².

2 Forældrene skal give samtykke til, at der må deles og opbevares billeder af barnet. Som udgangspunkt må man kun dele det, som man har fået samtykke til at dele. Dette gælder både deling af billeder på sociale medier og deling af billeder privat, fx via sms. Det kan være strafbart at dele noget, hvis personen ikke har givet et klart og tydeligt samtykke. <https://mediesundhed.dk/viden-om/billeddeling/>.

Under samtalen

Dialogkortene er opdelt i tre trin. Først udvælges de emner, der ønskes aftaler omkring. Derefter afholdes samtalen, hvor der laves aftaler, og til sidst nedskrives aftalerne.

1. Udvalgelse af emner til samtalen

(Eksempel på oversigt over emner i dialogkort 7-10 år)

Dialogen starter med, at børn, unge og forældre udvælger de emner, der er vigtige for dem at få lavet aftaler omkring. Den første side i hvert af dialogkortene starter med en oversigt over de emner, vi ved, er vigtige i hverdagslivet for anbragte børn og unge, men der kan også være andre eller supplerende emner, som barnet, den unge eller forældrene hellere vil tale om.

Du noterer de emner, barnet, den unge og forældrene vælger, så det sikres, at der laves aftaler om dem. Det kan være, at forældre, børn og unge har brug for hjælp til at prioritere emner, de gerne vil lave aftaler om, hvis der er mange valg.

Der er billeder til hvert af de overordnede emner, som kan anvendes under samtalen, så det er lettere for barnet og den unge at følge med i, hvad der skal tales om.

Hvis barnet, den unge eller forældrene har brug for at lave aftaler om andre emner end de oplyste, laves aftalerne blot ved brug af tekst og spørgsmål uden billeder.

Vær opmærksom på, at der kan være behov for flere samtaler, før en aftale kan komme i stand, da der kan være uenigheder eller praktiske barrierer, som skal undersøges nærmere.

2. Dialogkort – selve samtalen

(Eksempel på billede af emnet 'skole' i dialogkort 7-10 år)

Hvis der laves aftaler om et eller flere af de emner, der vises i den runde oversigt, vil der være et billede, som illustrerer emnet. Det anbefales at printe billedet ud, så det kan ligge på bordet mellem deltagerne og være visuelt understøttende for samtalen. Til hvert billede er der tekst og spørgsmål, der kan danne udgangspunkt for dialogen. Det anbefales også at printe dette.

Til hvert kort med tekst og spørgsmål er der i starten oplistet underemner til det emne, der kan vælges i oversigten på første kort. De kan bruges som inspiration til at komme omkring det valgte emne.

Hvert dialogkort starter med at inddrage barnet og den unge ved at tale om det valgte emne. Når du taler med barnet og den unge om emnet, kan I voksne omkring dem få vigtige oplysninger om deres perspektiv på emnet samt høre ind til, hvad de gerne vil have, at forældrene er med til. Det er vigtigt, at du er opmærksom på barnets og den unges udviklingsniveau, så de forstår hensigten med dialogen, herunder også være opmærksom på, hvad barnets og den unges kropssprog signalerer. Hvis kropssproget fx signalerer utilpashed ved situationen, er det vigtigt du reagerer på dette.

Forældre og anbringelsessted inddrages efter, at barnet og den unge er blevet hørt. Forældrene svarer først på refleksionsspørgsmålene, som er oplistet til hvert kort. Dialogen tager udgangspunkt i forældrenes ressourcer, og hvad de mener, de kan bidrage med. Vær opmærksom på, og inddrag, hvad barnet og den unge har at sige i dialogen.

En opmærksomhed er her, at har du eller anbringelsesstedet kendskab til, at barnet og den unge helst vil drøfte emnerne uden forældrenes tilstedeværelse, så skal dette ønske imødekommes. Du medbringer efterfølgende barnets og den unges ønsker og behov til dialogen med forældrene.

På hvert dialogkort er der formuleret fire spørgsmål, som dialogen kan tage afsæt i:

Første spørgsmål omhandler, hvad forældrene har hørt barnet og den unge fortælle, så det sikres, at de har forstået barnet og den unge:

» *Hvad vil barnet og den unge gerne have, at I (forældre) er med til?*

En opmærksomhed er her, at hvis barnet og den unge ikke ønsker at deltage i dialogen eller ikke tør sige, hvad de ønsker, så er det dig som rådgiver, der taler for barnet eller den unge, hvis der har været en forudgående samtale med barnet eller den unge om emnet. Det er vigtigt, at du får indsigt i barnets og den unges ønsker, herunder hvad der eventuelt kan være svært at italesætte.

Næste spørgsmål omhandler, hvilke udfordringer forældrene oplever i forhold til at kunne imødekomme barnets og den unges ønsker:

» *Hvilke udfordringer er der i forhold til at bidrage?*

Det tredje spørgsmål omhandler, hvilke behov forældrene har for hjælp og støtte fra anbringelsesstedet for at kunne imødekomme barnets og den unges ønsker:

» *Hvad har I som forældre behov for af hjælp for at kunne imødekomme barnets og den unges ønsker?*

Det fjerde spørgsmål omhandler at lave aftaler om, hvordan anbringelsessted og forældre kan samarbejde om at imødekomme barnets og den unges ønsker:

» *Hvilke løsninger kan vi (anbringelse og forældre) finde sammen?*

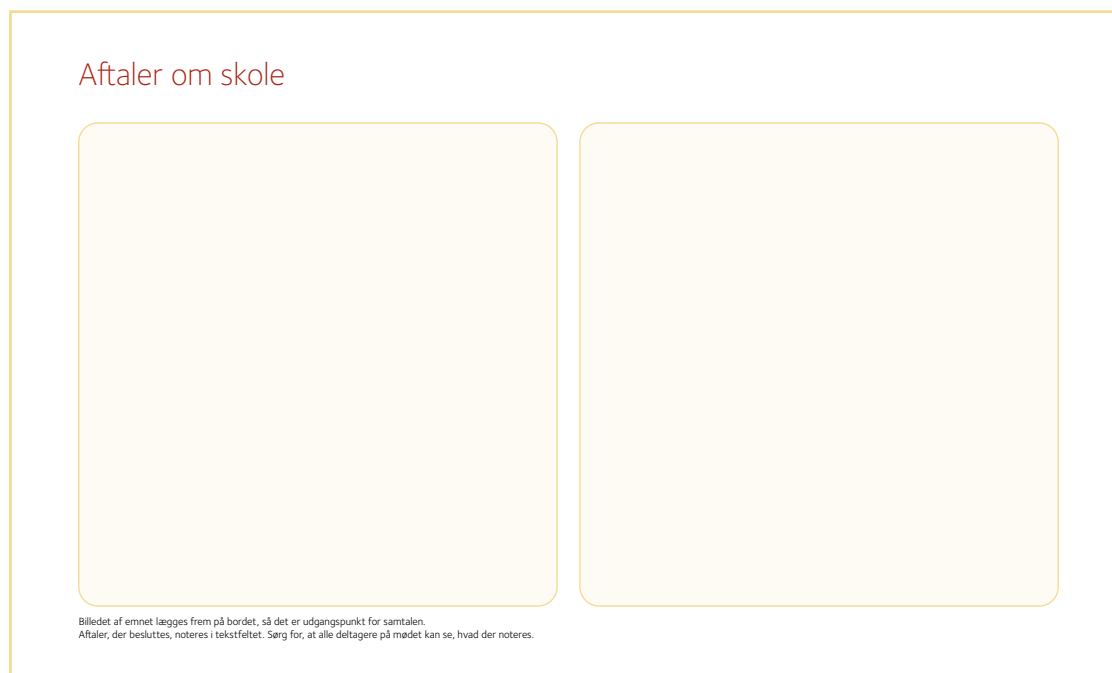
Vær opmærksom på, at barnets, den unges og forældrenes netværk også kan inddrages og bidrage til løsninger.

Der kan tales om spørgsmålene i en anden rækkefølge, hvis det giver bedre mening i samtalen.

Eksempel på inddragelse af barnets og forældrenes netværk i en aftale:

Kim er 7 år gammel, og hans forældre er skilt. Han ser sin mors og fars familie hver for sig hver anden weekend. Kim er imidlertid vokset op med en stedfar, som nu er skilt fra Kims mor. Kim ønsker at se sin stedfar, som han har en meget tæt relation til. Det kan ikke planlægges i weekenderne, fordi hverken far eller mor ønsker at give afkald på deres dage, og Kim har ikke brug for at være mere væk i hverdagene. Det aftales at spørge Kims stedfar, om han vil følge Kim til fodbold hver onsdag – en interesse, de altid har haft sammen.

3. Der laves aftaler

(Eksempel på tom side, hvor aftaler noteres til emnet 'skole' i dialogkort 7-10 år)

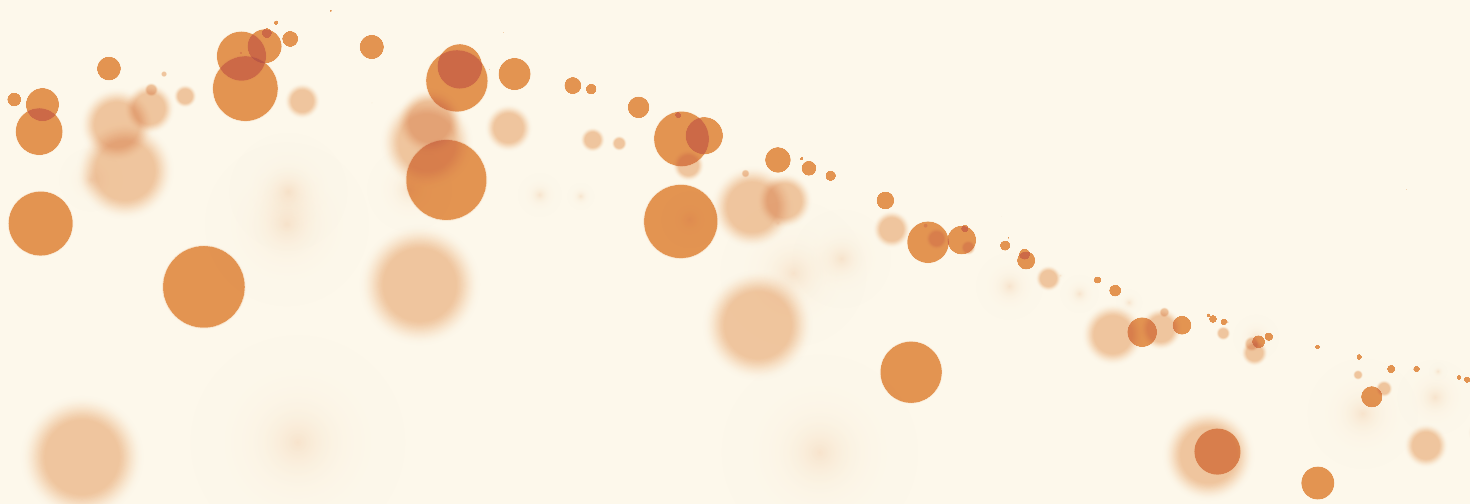
De aftaler, der laves under samtalen, skrives ind i de tomme sider, som findes efter hvert billede. Sørg for, at alle deltagere på mødet kan se, hvad der noteres.

Eksempler på aftaler, hvor anbringelsessted og forældre samarbejder:

- Når barnet savner sin mor, spiser mor med på institutionen, putter barnet, læser godnathistorie og sover ved siden af barnet på en madras på gulvet til næste dag.
- Mor og far står for tøjindkøb og deltager i forældresamtaler i dagtilbuddet, mens pædagogerne på anbringelsesstedet sørger for den daglige praktiske omsorg samt barnets læring og udvikling.

Efter samtalen

- Følg op på, hvordan barnet og den unge oplevede mødet og dialogen mellem forældre, anbringelsessted, dig som rådgiver og dem selv.
- Hør ind til, om barnet og den unge følte sig inddraget og har det godt med de aftaler, der blev lavet.
- Følg løbende op på, om de aftaler, der er indgået på mødet, kan efterleves, eller om der er brug for at lave nye aftaler.

Social- og Boligstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.sbst.dk

April 2024